

DIDAKTIKAI TANULMÁNYAINK, TUDÁSUNK FELFRISSÍTÉSE

**ISMERETEK A PEDAGÓGUS PORTFÓLIÓ
MEGTÁMOGATÁSÁHOZ**

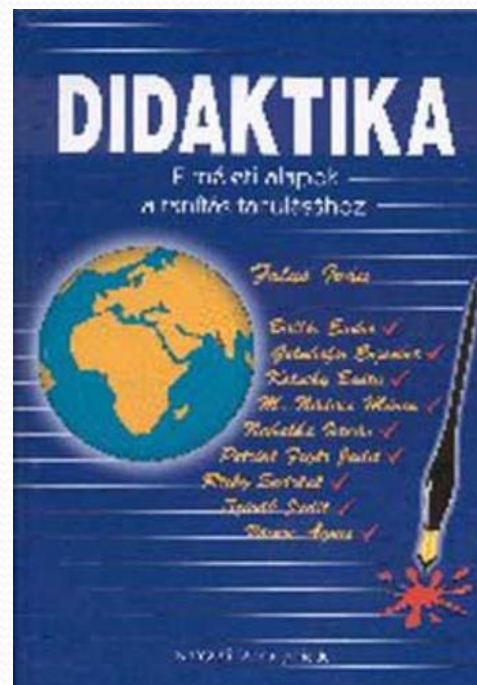
Karsainé Kovács Judit
köznevelési szakértő/intézményfejlesztő

FELHASZNÁLT IRODALOM

Falus Iván (szerkesztő): Didaktika

Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz - Nemzeti Tankönyvkiadó,
Budapest, 2003

- További szerzők:
  - Ballér Endere
  - Golnhofer Erzsébet
  - Kotschy Beáta
  - M. Nádasi Mária
  - Petriné Feyér Judit
  - Réthy Endréné
  - Szivák Judit
  - Vámos Ágnes

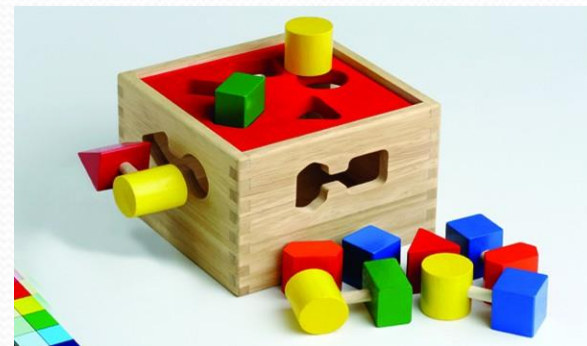
DIDAKTIKA

Didaktika = Oktatás, azaz tanítás és tanulás
Alapkérdés a mit és hogyan?

- a motiváció
- a tervezés
- módszerek
- eszközök
- együttműködés
- értékelés

Szereplők:

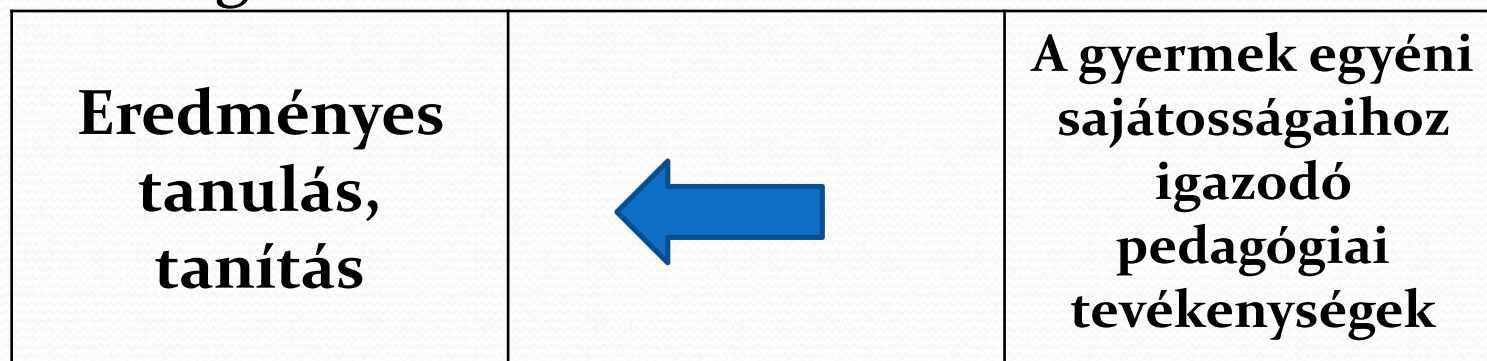
- pedagógus
- gyermek
- gyermekközösség

A GYERMEK, TANULÓ MEGISMERÉSE, MEGÉRTÉSE

A MEGISMERÉS SZEMPONTJAI

Fontosság:

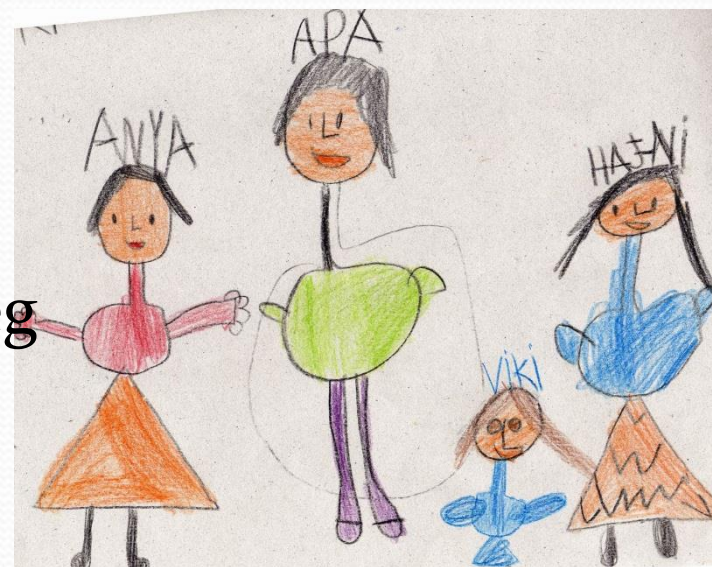
A gyermek, tanuló egyén, személyiség, ennek megismerése, megértése, elismerése a sikeres tanítás feltétele.

A GYERMEK, TANULÓ MEGISMERÉSE, MEGÉRTÉSE

A MEGISMERÉS SZEMPONTJAI

Szocioökonómia *státusz*

- Szülők iskolai végzettsége
- Család sajátosságai (pl.: nagyság, anyagi helyzet, értékrend stb.)
- Etnikai sajátosságok, kötődések
- A település jellegzetességei
- Az óvoda, iskola, mint társas közeg

A GYERMEK, TANULÓ MEGISMERÉSE, MEGÉRTÉSE

A MEGISMERÉS SZEMPONTJAI

Szociokulturális *háttér*

- Társadalmi környezet
- Kulturális környezet, szokások
- Gazdasági helyzet, környezet

Ezek megismerése, segít a gyermek megértésben,
tanulási folyamatuk egyénhez illeszkedő segítésében.

A GYERMEK, TANULÓ MEGISMERÉSE, MEGÉRTÉSE

A MEGISMERÉS SZEMPONTJAI

A gyermek, mint egyén - személyiség

- fizikai
- pszichés tulajdonságok
- ezek dinamikus rendszere

Személyiségelméletek

A GYERMEK, TANULÓ MEGISMERÉSE, MEGÉRTÉSE

A MEGISMERÉS SZEMPONTJAI

KOGNITÍV FELTÉTELEK

meglévő tudás sajátosságai

(az eredményesség határa)

korlát és eszköz is
gyermeki képességek

intelligencia

kreativitás

metakogníció

AFFEKTÍV FELTÉTELEK

sok változó együttállása
(a meglévő határokon belül)

mire képes az egyén)

szorongás

attitűdök

énkép, attribúció

motiváció, érdeklődés

igények és akarat

A GYERMEK, TANULÓ MEGISMERÉSE, MEGÉRTÉSE

A MEGISMERÉS SZEMPONTJAI

A gyermek, tanuló társas kapcsolatai

- család
- barátok, baráti társaságok
- iskola

A gyermek, tanuló aktuális fizikai és pszichés állapota

- fáradtság
- leterheltség, túlterheltség
- pillanatnyi érzelmi állapot

A MEGISMERÉS FOLYAMATA ÉS MÓDSZEREI

A megismerés lehet:

- diagnosztikus (helyzetfeltáró)
- segítő szándékú
- fejlesztő megismerés

A MEGISMERÉS FOLYAMATA ÉS MÓDSZEREI

Módszerek:

- a gyermek előéletének tanulmányozása
- a gyermek megfigyelése (különböző helyzetekben)
- egyéni csoportos beszélgetések (gyermek, szülő, kollégák)
- a gyermek teljesítményének figyelemmel kísérése, elemzése
- gyermeki önértékelés (eszköz is!)
- szociometria készítése

(Rögzítsük-e a megismerés információit?)

A MEGISMERÉS KORLÁTAI ÉS AKADÁLYAI

Korlátok (korlátaink), melyek akadályokat képeznek, torzítanak:

- burkolt személyiségelméleteink
- előítéleteink
- élénkebb információk hatása (lásd: átlagtól eltérő)
- attribúció (személyiség igen, helyzet nem)
- első benyomás (elsőbbségi hatás)
- rokonszenv, ellenszenv

AZ OKTATÁS CÉLJA

Az oktatás

- tudatos
- tervszerű

Az oktatás – tevékenységek kölcsönhatása

- tanítás, mint tanári tevékenység
- tanulás, mint a gyermek, tanuló tevékenysége

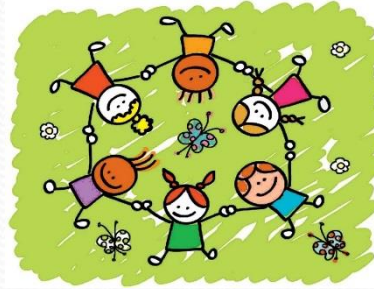
Az oktatás célja a gyermek személyiségfejlődésben a tanítási-tanulási folyamat eredményeként bekövetkező változás.

AZ OKTATÁS CÉLRENDSZERE

Az oktatási célkitűzések szintjei

- NAT; Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- Pedagógia program
- Munkaterv
- Foglalkozás terv

Különböző szintek, különböző távlatokra, különböző gyermeki személyiségterületekre fogalmaznak meg oktatási célokat.

Az egymás fölé rendelt célok, mindig magukban foglalják az alacsonyabb szintűeket. (kumulatív hierarchia)

AZ OKTATÁS CÉLRENDSZERE

A pedagógia taxonómiai szemlélete –
a célok rendszerbe illesztése (Bloom rendszere)

Személyiségfejlesztés szintjei

- Kognitív (értelmi) ismeret, megértés, alkalmazás, analízis, szintézis, értékelés
- Affektív (érzelmi-akarati) odafigyelés, reagálás, értékelés, értékrend kialakítása, tükröződése - viselkedés
- Pszichomotoros utánzás, mozgáskorrekciók, mozgáskoordináció, automatizáció,

A célok tehát nem kizárólag az intellektuális fejlesztést kell, hogy célba vegyék, szükséges a célok differenciálása, lebontása.

AZ ÁLTALÁNOS CÉLOK KONKRÉT KÖVETELMÉNYEKKÉ ALAKÍTÁSA

A jó cél ismérvei

- Konkrét teljesítményt, eredményt vár el
- Egyértelmű precíz
- Mérhető, értékelhető eredmény

Jó cél = Mérhető cél

- Célzott tevékenység leírás, egyértelműen megfigyelhető
- Azok a feltételek, melyek közt megvalósul (idő, eszköz...)
- Az értékelés minimumszintjének meghatározása

A célokat a gyermekekkel, tanulókkal is ismertetni kell.

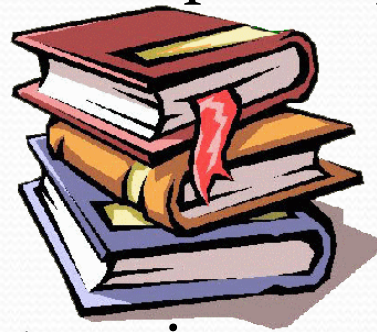

AZ OKTATÁS TARTALMA

Az oktatás különböző szintjein (oktatáspolitikai tervezéstől az egyes pedagógus tevékenységéig) az oktatási folyamatban való felhasználásra kiválasztott ismeretek, valamint azoknak a feladatoknak, tevékenységeknek a rendszere, amelyek a gyermekek, tanulók személyiségének komplex fejlesztésére alkalmasak.

Megjelenési formái pl.:

- Tudomány anyaga
- Különböző szintek tantervei
- Pedagógusok tervei

AZ OKTATÁS TARTALMÁNAK LEHETSÉGES FORRÁSAI

- a gyermek! (szükségletei, igényei, érdeklődése) – személyiségfejlesztés, 19. századtól! - differenciálás
- a fejlődéslélektan kívánalmái – életkori sajátosságok, adott tudásszint figyelembevétele
- a közvetlen társadalmi környezet elvárásrendszere – család munkaerőpiac, továbbtanulás
- a témához köthető tudományok (művészetek) – tényleges ismeret, művészeti ráhatások
- társadalmi elvárások – osztályok ráhatása az oktatás tartalmára, állami intézményrendszer

AZ OKTATÁS STRATÉGIÁI ÉS MÓDSZEREI

STRATÉGIA

- módszerek, eszközök és szervezési módok egy adott cél érdekében létrehozott egyedi kombinációja;
- koherens elméleti alapokon nyugszik;
- a végrehajtandó lépések meghatározásával és adott sorrendjével rendelkezik;
- jellegzetes tanulási környezetben valósul meg.

AZ OKTATÁSI STRATÉGIÁK FAJTÁI I.

Célközpontú stratégiák:

- Információ tanítás - bemutatás segítségével;
- Fogalomtanítás – magyarázat és megbeszélés segítségével;
- Készségtanítás – direkt oktatás segítségével;
- Szociális és tanulási készségek tanítása – kooperatív tanulás segítségével;
- Gondolkodás fejlesztése – felfedezéssel tanulás segítségével.

AZ OKTATÁSI STRATÉGIÁK FAJTÁI II.

Szabályozáselméleti stratégiák:

- Nyílt oktatás (tanulóban rejtőző képességek kifejlesztése, cselekvés általi oktatás);
- Programozott oktatás (az eredményes tanuláshoz a tanulói tevékenységek szabályozása szükséges);
- Adaptív oktatás (az eltérő egyéni tanulási képességek eltérő tanítási környezetet és eljárásokat feltételeznek);
- Optimális elsajátítás stratégiája (adaptív, egyénileg feldolgozható taneszközöket feltételez és rendszeres visszacsatolást igényel).

AZ OKTATÁSI MÓDSZER FOGALMA

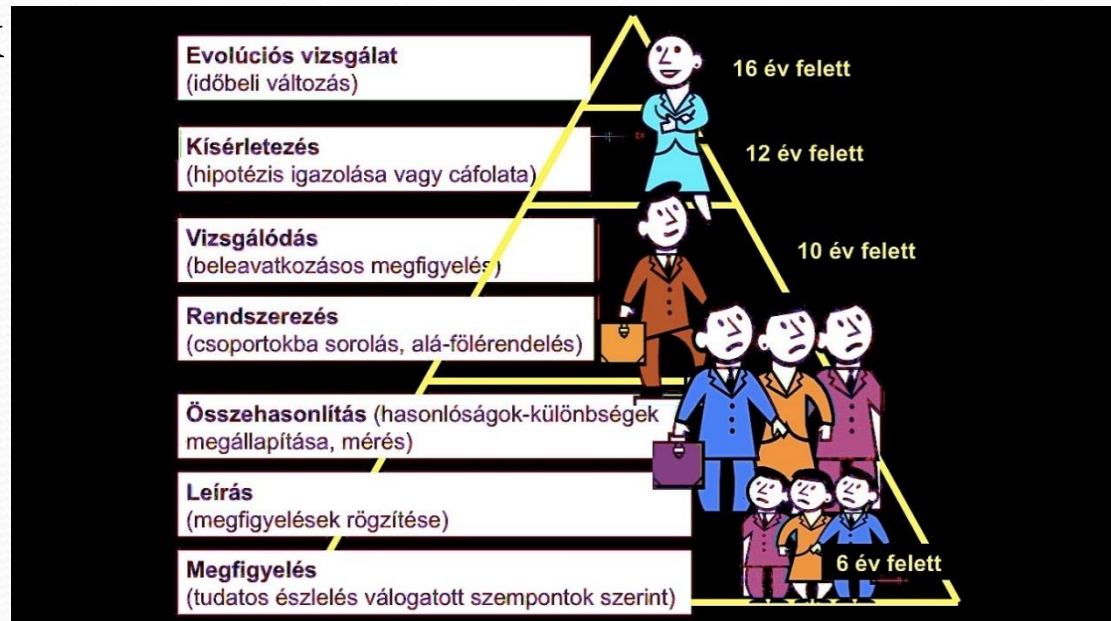
Módszer

- az oktatási folyamat állandó, ismétlődő összetevői;
- a tanári, tanulói tevékenységek része;
- különböző célok érdekében, eltérő stratégiákba szerveződve kerülnek alkalmazásra.
- Különféle eljárások, tevékenységelemek tanítási készségek összessége.

A MÓDSZEREK CSOPORTOSÍTÁSA

- Információ forrása szerint
- Tanulói megismerő tevékenység szerint
- Az oktatás logikai iránya szerint
- A tanulás irányítása szerint
- A didaktikai feladatok szerint
- A szóbeli közlés módszere szerint

AZ OKTATÁSI MÓDSZEREK

előadás

elbeszélés

megbeszélés

szemléltetés

projektmódszer

kooperatív módszer

tanulmányi kirándulás

magyarázat

tanulói kiselőadás

vita

munkáltató módszer

tanulási szerződés

szimuláció, szerepjáték

házi feladat

A MÓDSZEREK KIVÁLASZTÁSA

Feltételek, szempontok:

- Oktatási alapelvek, a folyamat ismerete
- Az oktatás célja, feladatai
- Az adott téma tartalma
- A tanulási feltételek ismerete (tanulói tulajdonságok)
- A külső és tárgyi feltételek
- A pedagógus személyisége

A TANULÁSSZERVEZÉS

Kifejezi a tanári tevékenységrendszer összetettségét, sokoldalúságát, komplexitását.

A tanítás-tanulási tevékenység, az oktatás eredményessége, megvalósíthatósága nagymértékben függ a tanulást előkészítő, segítő, a tanulói magatartást szabályozó tanári tevékenyégtől.

A szervező tevékenység és az oktatás hatékonysága egymást feltételező fogalmak. (szervezés szükségessége: rend, fegyelem, légkör, folyamatok stb.)

A tanítási problémák oktatási megoldásokat követelnek!

A SZERVEZÉS TEVÉKENYSÉGFORMÁI

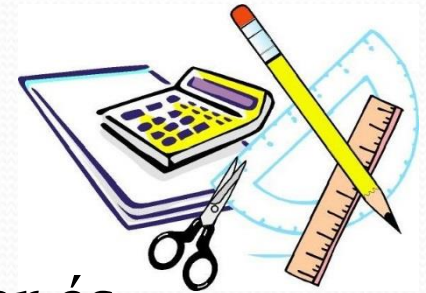
- Preventív munkaszervezés – előkészítés, zavaró problémák megelőzése
  - Tanulási feltételek megteremtése
  - Irányítás, szabályozás
- Zavaró gyermeki (csoport) viselkedések kezelése
  - Egyéni problémák (figyelemfelhívó, hatalomkereső, bosszúvágyó, alkalmatlanságot mutató)
  - Csoportproblémák (egység hiánya, viselkedési szabályok elutasítása, kirekesztés, zavaró viselkedés elfogadás)

AZ OKTATÁS ESZKÖZEI, TÁRGYI FELTÉTELEI

Taneszköz:

A komplex tanulási környezet differenciált taneszközrendszert jelent, amely olyan hardver és szoftverösszetevőket is magában foglal, melyek mind a tanár, mind a tanulók számára használhatók.

A taneszköz, információhordozó, médium, oktatási eszköz, oktatási médium, oktatási segédeszköz, szemléltetőeszköz, tanítási eszköz, tanszer, tanulási forrás: az oktatás folyamatában felhasználható, az oktatás céljainak elérését segítő tárgy.

AZ OKTATÁS ESZKÖZEI, TÁRGYI FELTÉTELEI

Értelmezhetjük hardver és szoftveroldalról:

Hardveroldal - azok a tárgyak, eszközök, szerkezetek, gépek – oktatástechnikai eszközök – amelyek segítségével rögzíteni, közvetíteni, ellenőrizni tudjuk az információkat.

Szoftver oldal – azok információhordozók, melyekkel oktatástechnikai gépek segítségével jelenítünk meg, közvetítünk ismereteket.

Az iskola infrastruktúrájának része, amelybe beletartoznak a tanítás tartalmát, tárgyát megjelenítő információhordozók.

Schramm-féle taneszköz-felosztás 2.

1. **nemzedék:** Valóságos tárgy vagy verbális, vizuális megjelenése
2. **nemzedék:** Nyomtatott taneszközök
3. **nemzedék:** Audiovizuális eszközök és információhordozók
4. **nemzedék:** Programozott oktatás és eszközrendszere (itt jelenik meg a számítógép alapú oktatás CBT)

Hagyományos

Digitális

Napjainkra kiegészült

5. **nemzedék:** Interaktív, multimédiás
(Szűcs Pál 1986.)

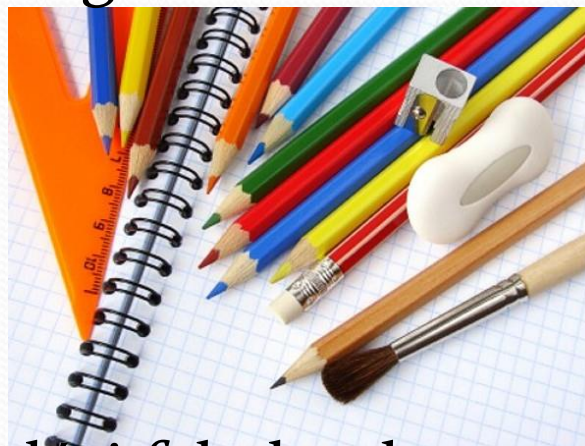
TELJESNEK MONDHATÓ FELOSZTÁS

<i>Csoportok</i>	<i>Jellemző eszközök és anyagok</i>
Háromdimenziós eszközök (tanári és tanulói segédletek csoportosításban)	Természeti tárgyak (ásvány, kőzet...) Tanulókísérleti és tanári demonstrációs eszközök Modellek, makettek...
Nyomtatott taneszközök (tanári és tanulói segédletek)	Tankönyvek, munkafüzetek, kézikönyvek, szótárak, lexikonok...
Oktatástechnikai eszközök és anyagok (hardverek és szoftverek)	<i>Auditív:</i> lemezjátszó – hanglemezzel; magnó – hangszalag; rádió – rádióműsor; CD-lejátszó – CD-DA <i>Vizuális:</i> diakép – diavetítő; transzparens – írásvetítő; epizskóp, néma mozgófilm – vetítő <i>Audiovizuális:</i> hangos dia- és mozgófilm-vetítő – hangosított diasor, hangosfilm; televízió – tv-műsor; videomagnó – videofelvétel; projektorok Oktatóprogramok, oktató- és vizsgáztató gépek, nyelvi laboratórium, számítógépek és programok (CD-I, multimédia...)

TANESZKÖZÖK OPTIMÁLIS KIVÁLASZTÁSA

Körültekintően, tudatosan kell végezni

- Tanulók jellemzői
- Oktatás célja
- Oktatási követelmények
- Oktatás tartalma
- Megvalósítandó tanítási-tanulási feladatok
- Gazdaságosság
- Lehetőségek

AZ OKTATÁS SZERVEZETI KERETE

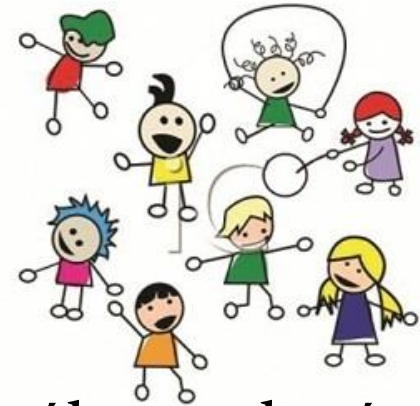
OSZTÁLY (TANULÓCSOPORT) - ÓVODAI CSOPORT

Egyéb szervezeti keretek:

- Osztálybontás
- Nívócsoportos oktatás
- Teamoktatás
- „Gurulócsoportos” oktatás
- Haladási tempó szerinti oktatás

A LÉTSZÁM ÉS AZ OKTATÁS EREDMÉNYESSÉGE

Nem független a gyerekek taníthatóságától, a pedagógiai céloktól, az oktatás során alkalmazott szervezési, módszertani koncepcióktól.

Az alacsonyabb osztálylétszám pozitívan befolyásolhatja az oktatás eredményességét, a magasabbat a pedagógus pluszerőfeszítéssel kompenzálhatja.

Az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő oktatás, mint elvárt cél, az alacsonyabb osztálylétszámot preferálja.

AZ OKTATÁS SZERVEZETI FORMÁJA

TANÍTÁSI ÓRA - ÓVODAI FOGLAKOZÁS

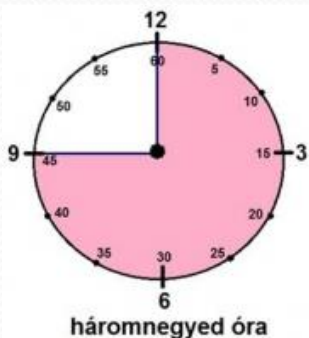
- időtartama
- rituáléi (viselkedésmódok)
- órarend

ÓRAREND					
	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek

Egyéb szervezési formák

- múzeumi, könyvtári foglalkozás
- erdei iskola stb.

AZ OKTATÁSI SZERVEZÉSI MÓDJAI

Szervezési mód - Munkaforma

- Frontális munka
- Egyéni munka
- Párban folyó munka
- Csoportmunka

A szervezési módok változtatása és szimultán, egymás melletti alkalmazása is célravezető.

A differenciálás érdekében is mérlegelendő, mi szolgálja a továbblépést.

FRONTÁLIS MUNKA

Lényege: az együtt tanulók oktatása egy időben, azonos ütemben, közös oktatási célok érdekében.

Dominancia: a tudás forrása a pedagógus, direkt, ritkán indirekt irányítás.

Hatása a résztvevőkre

Zárt oktatás: gyerek leginkább passzív, tanártól tanul

Nyílt oktatás: gyerek aktív is lehet, egymástól is tanulhatnak.

A pedagógus irányító szerepe mérvadó

EGYÉNI MUNKA

Lényege: egyes gyerekek önállóan, egyénileg megoldandó feladatokat kapnak.

Alkalmazható: új ismeretszerzés, korábban tanultak gyakorlása, rendszerezése, értékelése során.

Fajtái:

- Egyedül végzett munka
- Rétegmunka
(képessegek szerinti csoport)
- Teljesen, illetve részben egyénre szabott munka

PÁRBAN FOLYÓ TANULÁS

Lényege: két tanuló működik együtt, valamely tanulmányi feladat megoldása érdekében.

Alkalmazható: új ismeretszerzés, alkalmazás, rendszerezés, értékelés során.

Változatai:

- Hasonló szintű tanulók együttléte – páros munka
- Különböző szintű tanulók együttléte – tanulópár

Hatás: együttműködési gyakorlat, kortárs kapcsolat megfigyelhetősége, szociális tapasztalatok

A CSOPORTMUNKA

Lényege: 3-6 fő old meg kapott vagy vállalt feladatokat.

Alkalmazható: közös munkában tudó és akaró gyerekeknél, az együttműködés normáinak megtartásával.

Csoportok kialakítása:

- legyen-e vezető?
- a csoport összetétele
- a csoportfeladatok tervezése (funkció?)

A CSOPORTMUNKA GYAKORLATI LÉPÉSEI

Előkészítés frontálisan

Csoportfeladatok meghatározása (tanár v. csoport)

Csoportmunkára rendelkezésre álló idő meghatározása

Csoportos tevékenység

A csoportmunka befejezése

Csoportok beszámolója (frontális)

A csoportok munkájának értékelése

A PEDAGÓGUS A CSOPORTMUNKÁBAN

Függ a csoportok típusaitól (konfliktusmentes, alkalmazkodó – konfliktusos, alkalmazkodó – konfliktusos, részben alkalmazkodó – konfliktusmentes, nem alkalmazkodó csoport)

Csoportmunka szemmel tartása

Szükség esetén beavatkozás (pozíció erősítés, csoportát szervezés, új feladatok egyéneknek, pároknak)

A csoportmunka értékelése

(a csoportbeszámoló után azonnal, a teljesítmény és az együttműködés is!)

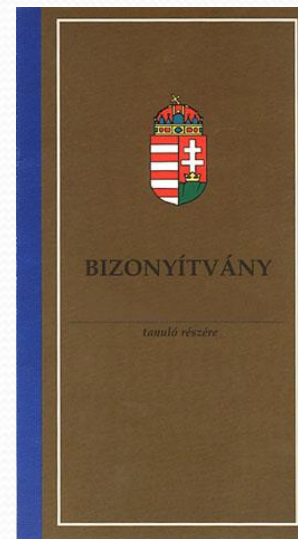
A PEDAGÓGIA ÉRTÉKELÉS

Nevelési szempontból

Az értékelés (elismerés, jutalmazás, elutasítás, büntetés) nevelési módszer, külső szabályozó!

Oktatási szempontból

Didaktikai feladat, a visszacsatolás szervezett formája!

KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÉRTÉKELÉS

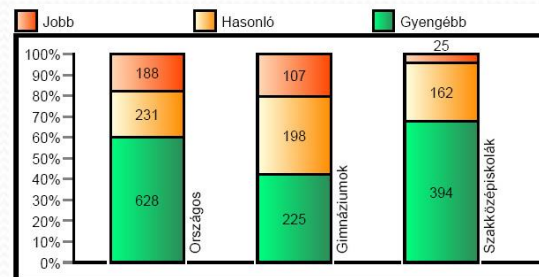
Belső értékelés

Az adott programban részt vett személyek végzik az értékelést – intézményen belüli értékelések

Külső értékelés

Az értékelők nem vettek részt tevékenyen a programban, az adott pedagógia rendszernél magasabb rendszer elvárásai szerint kerül sor az értékelésre.

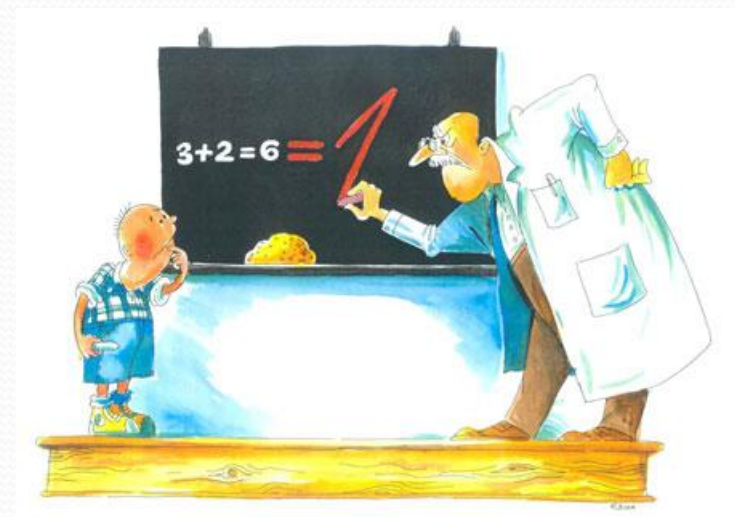
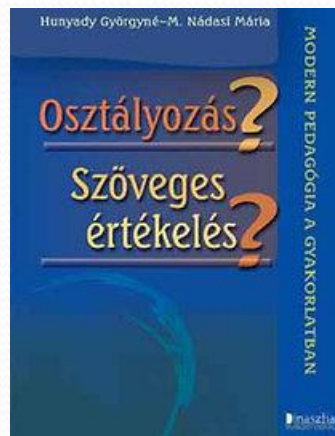
A belső és a külső értékelés konfliktusba kerülhet egymással!

ÉRTÉKELÉS A TANÍTÁSI ÓRÁN

Olyan információk szerezhetők, melyek minősítik a tanítás céljait, tartalmát, a tanítás - tanulás folyamatát, és a tanulói eredményeket, de ugyanakkor segítik a tanítás - tanulás eredményesebb megszervezését mind a pedagógus, mind a diák szempontjából.

Az értékelés ezzel a segítő, javító és minősítő tartalommal a tanítás szerves részévé válik.

ÉRTÉKELÉS TÍPUSAI

Diagnosztikus értékelés - helyzetfeltáró értékelés

Adott állapot mérése, döntéseket alapozhatunk meg vele, az egyénre, csoportra szabott intézkedések érdekében.

Formatív értékelés – segítség, fejlesztés

Folyamat közbeni, a tanulási sikerek megerősítése, a hibák, nehézségek differenciált feltárása, lehetővé téve a korrekciót.

Szummatív értékelés - minősítés

Egyes szakaszok záróaktusa, a tanulói teljesítmény kategóriákba sorolható, ezzel szelektálja, szűri a tanulót.

Hiba – a diagnosztikus és formatív hiánya!

ÉRTÉKELÉSI LEHETŐSÉGEK

A minőségi és a mennyiségi értékelés közötti átmenetet a **megítélés**: a személyiségjegyek, viselkedések, teljesítmény két csoportba sorolódik, elfogadható, elfogadhatatlan.

Ha az értékelendőt egy skálán próbáljuk elhelyezni, **becslést** végzünk. (például osztályozás!)

A **mérés** pontosabb értékelést eredményez! A mérőeszközön rögzített skálát mérjük a megvizsgálandó tulajdonsághoz. Hátránya, hogy számos személyiségjegyhez nem lehet mérőeszközt készíteni! Tipikus mérőeszköz a teszt. (Mérhet: tudást, intelligenciát, kognitív kompetenciát, különböző képességeket (pl. részképesség-mérés!), személyiséget, vagy annak egyes komponenseit)

AZ ÉRTÉKELÉS FOLYAMATA

Az értékelés a tanítás szerves része, ezért a tanításra készülve érdemes megtervezni!

1. Az értékelés megtervezése

- a) Funkció tisztázása
- b) Célok, követelmények megfogalmazása (lehet átvétel is!)
- c) Az adatgyűjtés módszereinek, eszközeinek kiválasztása, lehetséges kidolgozása is

2. Információgyűjtés a tanulók tudásáról

3. Az információk elemzése

4. Értékelés., a megfelelő minősítések, döntések meghozatala, megfogalmazása

ÉRTÉKELŐK - ÖNÉRTÉKELŐK

Értékelők (bíró – tanácsadó – segítő szerep):

- tanárok, pedagógusok, iskolapszichológusok
- szülők
- tanulók (itt a társak értékelését értjük)
- szaktanácsadók, felügyelők, professzionális értékelők

Önértékelés:

A tanulásban, mint önszabályozási folyamatban, fontos szerepet kap! Feladat a tanulók erősítése, segítése, hogy képesek, képesek legyenek önmaguk tudását, teljesítményét értékelni.

REFLEXIÓ, REFLEKTÍV TANÍTÁS

A tudatos tanítás, mely során a pedagógus a cselekvéseinek okait és következményeit is számba veszi.

Problémamentes tevékenység, rutinszerű cselekvés!

Probléma esetén

- A helyzet tudatos elemzése
- Döntéshozatal
- A cselekvést követő elemzés – reflexió

A reflexió különböző cselekvési fázisokban valósulhat meg, az adott cselekvés változtatástól elvezethet az általános elmélet megalkotásáig.

A REFLEXIÓ ÖT IDŐBELI DIMENZIÓJA

*Schön felosztása, továbbrészletezve
Griffiths és Tann (1992)*

1. Gyors reakció	Azonnali és automatikus reflexió a cselekvés során	A tanár válaszol a tanuló kérdésre
2. Javítás	Átgondolt reflexió a tevékenység során	A tanár rövid gondolkodás után cselekszik, figyelembe véve a tanulók reakcióit.
3. Áttekintés	Kötetlen reflexió a tevékenységről	A tanár gondolkodik vagy beszél egy osztály vagy egy tanuló fejlődéséről, problémáiról
4. Kutatás	Szisztematikus reflexió a tevékenységről	A tanár mint kutató elemzi a tevékenység jól körülhatárolt egységét (például megfigyel)
5. Elméletalkotás és kutatás	Hosszú távú reflexió a tevékenységről, tudományos elméletek felhasználásával	A pedagógia elmélet fényében átfogalmazza saját elméletét

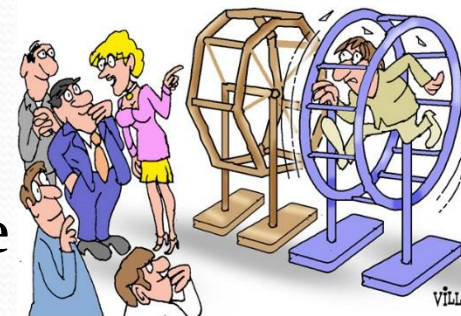
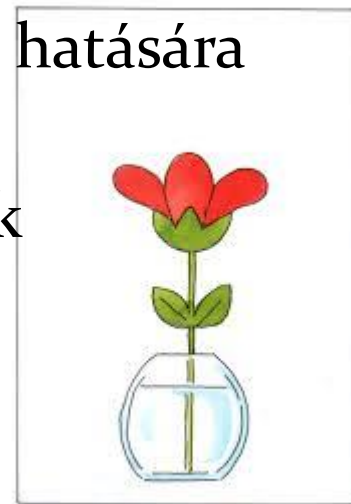
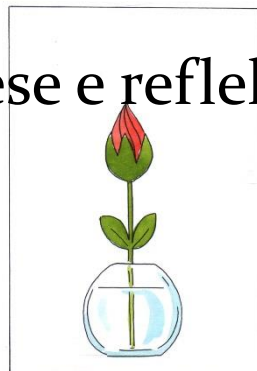
A PEDAGÓGUS ÉRTÉKELŐRENDSZERE

A gyakorlati tudás kialakulásában jelentős szerepe van a személy kialakult nézeteinek.

Ezek és a gyakorlati tudás együttesen alkotja a pedagógus értékelőrendszerét.

Az értékelőrendszer a pedagógus értékei, a szakmával kapcsolatos szerepelvárások és a korábbi tapasztalatai bázisán alakul ki, majd a gyakorlati tevékenység és az elméleti ismeretek értelmezését, irányítását végzi, és hatására változik.

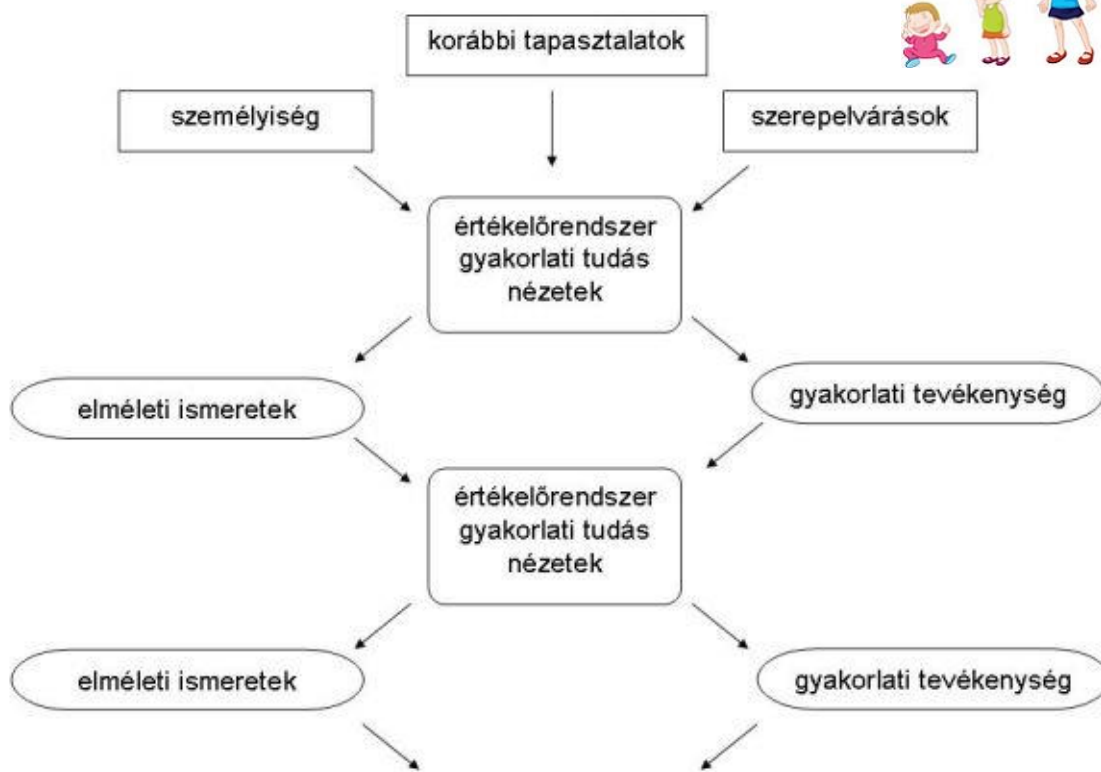
A pedagógus szakmai fejlődése e reflektív folyamatok sorozatának eredménye.

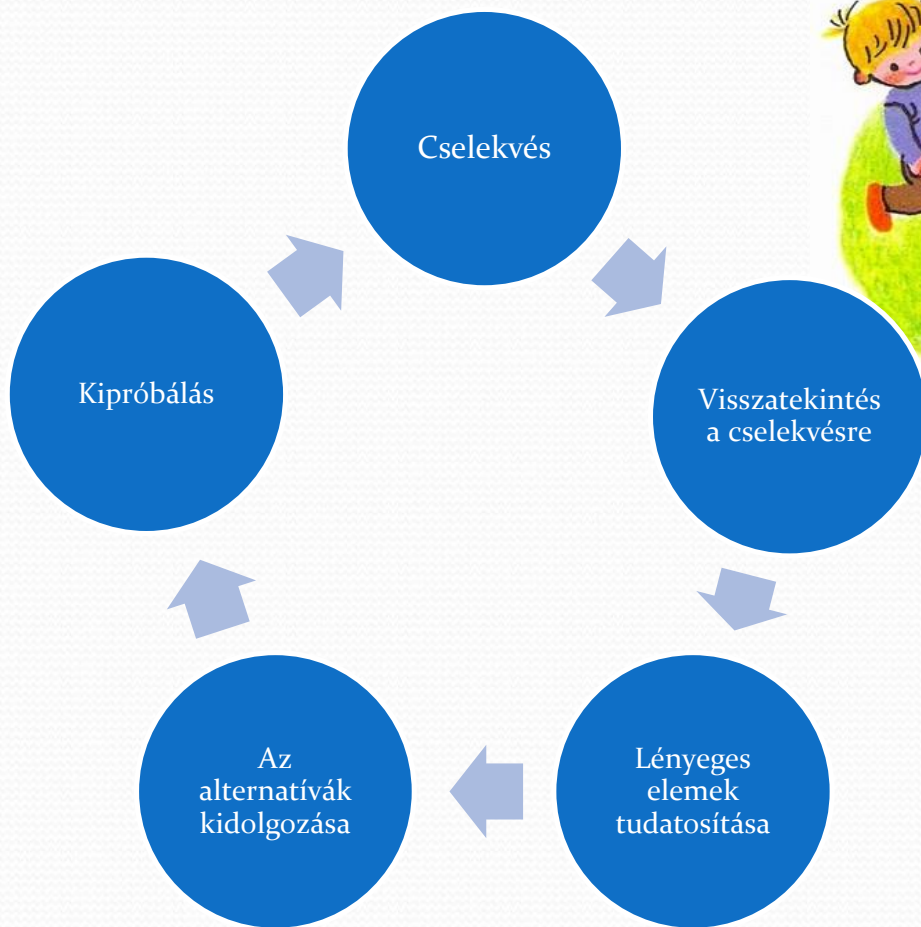
KORSZERŰ ÉLETPÁLYAMODELL

VILL

Az értékelőrendszer szerepe a tudás és a gyakorlat fejlődésében

Reflexió - spirális folyamat Korthagen – Wubbels, 1996

A PEDAGÓGUSI ÉRTÉKELŐRENDSZER

- Az értékelőrendszer által szükségesnek ítélt elméleti ismeretek könnyebben épülnek be.
- Az a tudás, melynek hiányára a gyakorlatban döbbenünk rá, könnyebben válik az értékelőrendszer részévé.
- A gyakorlat tudatossága és színvonala az értékelőrendszer minőségétől függ.
- Az értékelőrendszer kialakulásának, változásának, fejlődésének két forrás: a gyakorlat és az elmélet
- A pedagógus gyakorlati tudása folyamatosan változó, dinamikus rendszer.
- Az értékelőrendszer módosulásával változik, hogy a gyakorlatban mit lát meg és az hogyan hat vissza.
- A pedagógus gyakorlati tudása az elmélet egyik forrása is.

A SIKERES PEDAGÓGUS – közfelfogás

- születni kell rá. Nem vitathatóak a veleszületett adottságok, de más tényezők is vannak. (nem minden tehetséges ember akar ped. lenni)
- szakmai ismeretek (szükséges, de nem elégséges feltétel „átlagos” adottságú embereknek)
- pedagógiai, pszichológiai ismeretek

Kratz és Hart (1910) tízezer tanuló véleményét összegezve megállapította a kedvelt, eredményesnek vélt tanárok jellegzetességeit:

- tanítási készség,
- a vidámság,
- a türelem,
- barátságosság,
- a megértő-, elfogulatlan magatartás,
- az igazságos osztályozás

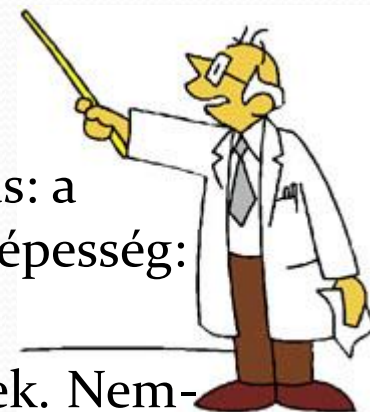

A SIKERES PEDAGÓGUS – személyiség jegyek

Sikeres pedagógus, eredményes pedagógus.

Rogers és Gordon gondolatai alapján az eredményes pedagógus: a másokat elfogadó, személyközpontú pedagógus. Három alapképesség:

- Feltétel nélküli elfogadás: érzelmi odafordulás. Nem a tulajdonságoknak, a viselkedésnek szól, hanem a személynek. Nem-verbális kommunikációval sok minden kifejezhető.
- Meggyőződés abban, hogy a másik képes fejlődni.
- Empátia: A másik ember megértése + visszajelzés, hogy értem. Nem csak passzív, hanem aktív hallgatás is.
- Kongruencia: bizonyosság a belső értékeinkben. A közléseink belső állapotainkkal egybeesnek, így *minden kommunikációs csatornánk ugyanazt közvetíti*. Hiteles személyiség. Nem „vizet prédikál és bort iszik”, hanem saját maga számára is kötelezően betartandónak tartja azokat az elveket, eszméket, amiket nevelői munkája során hirdet.

A SIKERES PEDAGÓGUS – pedagógia vonások

- Kommunikációs ügyesség. Hatékonyság a közlő és a befogadó szerepében. Gondolatok pontos kifejezése ill. megértése.
- Gazdag és rugalmas viselkedésrepertoár. A különböző helyzetekben minél több viselkedési mód közül választhassa ki a leghatékonyabbnak ítéltet. A tapasztalatból, a konkrét élményből indul ki. (kívánatos – nem kívánatos események. Pl. csend fenntartása, miért zavarognak stb.)
- Gyors helyzetfelismerés és helyzetalakítás: előrelátó.
- Konfliktuskezelés képessége: erőszakmentesség, kreativitás (tekintélyhangsúlyos, gyermekközpontú, liberális)
- Együttműködés igénye és képessége: mások véleményének elfogadása, megállapodásra törekvés
- Pedagógiai helyzetek elemzésének képessége: átgondolom, mi is történt, mi szokott ilyenkor történni, korrigálom magam. El kell fogadni, hogy hibázunk. Önefejlődés.
- Mentális egészség.

A SIKERES PEDAGÓGUS – reflektív pedagógus

John Dewey-ig (1859-1952) nyúlik vissza a reflektív tanítás gondolata.

- A tevékenységeket két csoportja osztja:
- rutinszerű (benyomások, hagyományok, tekintélyek által vezérelt) és
- reflektív (okok és következmények áttekintése után végzett) tevékenységek.

Reflektivitás: nyitottság (alternatívák + saját elképzelés elvetése), felelősség (a következmények alapos elemzése), nyíltszívűség (az új megismerésének és befogadásának igénye)

A rutin és a reflektivitás egyensúlyban legyen.

A reflexió jelentősége: a pedagógus tanul abból, ha folyamatosan elemzi, értékeli a saját tevékenységét. Tapasztalatok feldolgozása.

A SIKERES PEDAGÓGUS – Wubbels és Kurthagen (1996)

Ismétlés: A reflexió spirális folyamat.

- cselekvés
- visszatekintés a cselekvésre: Mit akartam? Mit gondoltam? Hogyan éreztem? Mit csináltam? (tanárra, tanulóra)
- a lényeges mozzanatok tudatosítása: Hogyan függenek össze az előző kérdésekre adott válaszok? Milyen az iskola hatása? Mit jelent ez számomra? Mi a probléma lényege?
- alternatív cselekvésmódok kialakítása: Milyen alternatívákat látok? Melyiknek mi az előnye, hátránya? Mit kell tennem legközelebb?
- Kipróbálás: Mit akartam elérni? Mire akartam különös figyelmet fordítani? Mit akartam kipróbálni?

Reflektivitás $\Leftrightarrow$ mechanikusan végrehajtó tanár

JÓ MUNKÁT KÍVÁNOK!

Forrás:

Falus Iván (szerkesztő): Didaktika
Elméleti alapok a tanítás tanulásához
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003

www.mod-szer-tar.hu
iroda@mod-szer-tar.hu

Karsainé Kovács Judit
jkarsaine@gmail.com
T: (+36/20) 807- 41- 34